

Respons

Somalia: Bosetningene i Mogadishu

- Hvem er bosatt i bosetningene i Mogadishu?
- I hvilken grad er familienettverk i Mogadishu avgjørende for om en person ender opp i en bosetning?

Innledning

En betydelig andel av befolkningen i Mogadishu, inkludert internt fordrevne,¹ bor i såkalte bosetninger. Bosetningene er ikke ensartede, men er ofte områder preget av manglende infrastruktur og der beboerne i liten grad har rettigheter knyttet til disposisjon av tomten (se for eksempel UNHCR 2016, 34-39).

Kildene Landinfo møtte under en informasjonsinnhentingsreise til Mogadishu i januar 2016,² var samstemte i at det er svært vanskelig å tallfeste hvor mange mennesker som lever i bosetningene.³ En studie foretatt av UNHCR, somaliske myndigheter og ulike ikke-statlige organisasjoner (heretter omtalt som UNHCR-studien), estimerer at det i september og oktober 2015 bodde 464 486 mennesker fordelt på 80 657 husholdninger i 486 bosetninger i Mogadishu (UNHCR 2016, s. 13 og 18). I henhold til et estimat utarbeidet av FNs befolkningsfond og somaliske myndigheter, bor anslagsvis 1,65 millioner mennesker, igjen

¹ I FNs Guiding Principles on Internal Displacement (OCHA 2004, s. 1) defineres internt fordrevne som personer som har forlatt hjemstedet i hovedsak grunnet væpnet konflikt, utbredt vold, menneskerettighetsbrudd eller katastrofer, og som ikke har krysset en internasjonalt anerkjent statsgrense (Landinfos oversettelse).

² Denne responsen bygger blant annet på informasjon innhentet under en informasjonsinnhentingsreise til Mogadishu i januar 2016. Landinfo besøkte ikke selv bosetningene under denne reisen, men hadde samtaler med en rekke representanter for lokale og internasjonale organisasjoner som arbeider i bosetningene, samt lokale ressurspersoner (se referanseliste). Kildene er anonymiserte av hensyn til deres arbeidssituasjon og/eller sikkerhet.

³ Kilde A forklarte at mange oppsøker bosetningene for å få bistand fra hjelpeorganisasjoner uten at de er bosatt der. Kilden eksemplifiserte dette ved å vise til at det kan være 90 husholdninger i en bosetning tidlig om morgenen, men 400 når bistand deles ut. En rekke andre aktører kan også ha interesse av å overdrive antallet beboere for å få ressurser (Drumatra 2014, s. 10; Bryld, Kamau & Sinigallia 2013, s. 36).

Respons Somalia: Bosetningene i Mogadishu

inkludert internt fordrevne, i byen (UNFPA 2014, s 31).⁴ Dette betyr at omtrent 30 % av Mogadishus befolkning er bosatt i bosetningene. Bosetningene er spredt utover Mogadishu,⁵ men flertallet er lokalisert i utkantbydelene Daynile og Kahda⁶ (UNHCR 2016, s. 21).

Befolkningen i bosetningene: bakgrunn, kjønn og alder

Bosetningene omtales gjerne som «bosetninger for internt fordrevne», men dette er misvisende. UNHCR-studien anslår at 85 % av beboerne i bosetningene er internt fordrevne (UNHCR 2016, s. 18). Kildene Landinfo møtte under reisen til Mogadishu i januar 2016, var også omforente om at menneskene som er bosatt i bosetningene, har ulik bakgrunn. Det er heller ikke slik at internt fordrevne nødvendigvis ender opp i bosetninger. Ifølge den nevnte studien kan 6 % av befolkningen i bosetningene klassifiseres som økonomiske migranter (fra Somalia), mens 5 % omtales som personer fra Mogadishu som aldri har forlatt hjemstedet. Videre estimerer studien at 1 % av beboerne i bosetningene er hjemvendte flyktninger. Ytterligere 1 % anslås å være flyktninger fra Etiopia, Yemen og andre land.

Både kilde A og kilde B understrekte at det kan være svært vanskelig å skille internt fordrevne fra andre grupper, herunder økonomiske migranter. Kildene A og C forklarte at mange utgir seg for å være internt fordrevne for å få bistand fra humanitære organisasjoner.

Kilde A understrekte også at bakgrunnen for at personer ender opp i en bosetning og årsaken til at de blir værende i bosetningen, ikke nødvendigvis er sammenfallende. Kilden forklarte at mange internt fordrevne tilpasser seg livet i bosetningene og velger ikke å returnere til hjemstedet. Ifølge kilde A er det heller ikke uvanlig at husholdninger pendler mellom bosetningen og hjemstedet for å dyrke jorden. Dette underbygges av UNHCR-studien, som fant at cirka 15 % av internt fordrevne ønsker å bli boende i bosetningene grunnet muligheten for arbeid, bistand fra humanitære organisasjoner og andre tjenester som er tilgjengelig i Mogadishu (UNHCR 2016, s. 44-45).⁷

Ifølge kildene A og B tilhører flertallet av beboerne i bosetningene de tradisjonelle jordbruksklanene Digil og Rahanweyn. Darod, Hawiye og andre klaner er imidlertid også representert. UNHCR-studien gir ikke direkte informasjon om beboernes klantilhørighet. Undersøkelsen viser derimot til at majoriteten av de internt fordrevne i bosetningene kommer fra områder der Digil og Rahanweyn tradisjonelt er hjemmehørende (UNHCR 2016, s. 24-25).⁸

⁴ Det er ingen som vet med sikkerhet hvor mange mennesker som bor i Mogadishu.

⁵ Følgende kart fra REACH gir en oversikt over bosetningene:
http://www.reachresourcecentre.info/system/files/resource-documents/reach_som_map_mogadishu_reference_map_05nov2015_a0.pdf [lastet ned 3. oktober 2016].

⁶ Kahda er en nyere bydel. Den ligger nord for bydelen Dharkenley på vestlig side av Afgoye Road, veien som forbinder Mogadishu med nabobyen Afgoye.

⁷ Ifølge studien ønsker 47 % av de internt fordrevne å bli værende. 13 % av disse begrunner valget med arbeid, mens 9 % viser til humanitær bistand. Ytterligere 9 % viser til «good public services». Sistnevnte svarkategori fremstår som noe underlig, da offentlige tjenester er tilnærmet fraværende i Mogadishu. Utdanning, helsetilbud og andre tjenester er i all hovedsak privat eller drevet av hjelpeorganisasjoner. «Good public services» henviser trolig til de muligheter og tjenester som generelt er tilgjengelig i Mogadishu.

⁸ Undersøkelsen fant at 42 % av de internt fordrevne i bosetningene kommer fra Nedre Shabelle, mens 27 % kommer fra Bay.

Respons Somalia: Bosetningene i Mogadishu

Kildene D og E viste også til at deporterte fra Saudi-Arabia har tatt opphold i bosetningene.⁹

Både kilde A og kilde B var av den oppfatning at det bor flere kvinner enn menn i bosetningene. UNHCR-studien indikerer imidlertid en lik kjønnsfordeling. Undersøkelsen anslår videre at cirka 60 % av personene i bosetningene er under 17 år (UNHCR 2016, s. 23).

Hva er avgjørende for om en person ender opp i en bosetning?

Kildene A, C, E, F og G mente at verken klan tilhørighet eller opprinnelig hjemsted er avgjørende for hvorvidt en person ender opp i en bosetning. Det avgjørende er hvorvidt vedkommende har midler til å skaffe seg bolig og leve utenfor bosetningene. Dette kan skje gjennom egen inntekt eller hjelp fra slekt i eller utenfor Somalia.¹⁰ Familienettverk i Mogadishu er altså ikke nødvendigvis avgjørende for hvorvidt en person kan etablere seg utenfor bosetningene eller ender opp i en bosetning.

Det er ingen tvil om at slektskap (klan) har stor betydning i Somalia, og at somaliere generelt strekker seg svært langt for å hjelpe slektninger. Også kildene C, E, F og G understrekte at viljen til å hjelpe normalt er til stede, både på farssiden og morssiden. Kildene tok imidlertid forbehold om at manglende ressurser kan begrense evnen til å hjelpe. I denne sammenheng viste kildene til at en stor del av befolkningen i Mogadishu og Somalia for øvrig er svært fattig, og at det derfor ikke er gitt at alle har ressurser til å la slektninger bo hos seg eller gi økonomisk støtte over tid. Kilde E viste til at selv enkelte personer fra Mogadishu med tilhørighet til Hawiye-klanene som dominerer byen, lever i bosetningene. Kilden kunne ikke gi ytterligere opplysninger om deres bakgrunn, men understrekte at antallet er begrenset. Kilde F mente at hjelp over tid, når ressursene er knappe, først og fremst gis til «nær familie». «Nær familie» er her ikke ensbetydende med den vestlige kjernefamilien bestående av mor, far og barn. I Somalia, der kvinner i gjennomsnitt får seks barn (World Bank 2014), er det vanlig å ha tette bånd også med besteforeldre, onkler, tanter, fettere, kusiner og fjernere slektninger (se for eksempel Helander 1989).¹¹

For mange hushold i Somalia er pengeoverføringer fra slektninger i utlandet (remisser) viktig for å kunne klare seg økonomisk. Flere undersøkelser indikerer at personer som bor i bosetningene, i mindre grad mottar pengeoverføringer enn personer som bor utenfor bosetningene. En undersøkelse utført av organisasjonen Food Security and Nutrition Analysis Unit, viser at bare 5 % av husholdningene i bosetninger for internt fordrevne i Mogadishu mottok pengeoverføringer fra utlandet i tidsrommet fra januar til juni 2015, og at disse i gjennomsnitt mottok cirka 14 USD per måned (FSNAU 2015, s. 5-6). En annen undersøkelse foretatt av organisasjonen Building Resilient Communities in Somalia, fant at en noe lavere andel, cirka 2 %, av husholdninger blant sårbare grupper inkludert internt fordrevne i Mogadishu, mottok pengeoverføringer fra slektninger i utlandet (BRCiS 2015, s. 57). Til sammenlikning kom en tidligere studie av FSNAU til at 41 % av husholdninger i Puntland og

⁹ Deportasjon fra Saudi-Arabia er nærmere omtalt i en respons fra Landinfo av 22. mai 2015.

¹⁰ Levekostnader og muligheten for å skaffe seg arbeid er beskrevet i Landinfos temanotat om sosiale og økonomiske forhold i Mogadishu av 1. april 2016.

¹¹ Dette kommer også frem i samtaler som Landinfo har hatt med ulike somaliske ressurspersoner på informasjonsinnhentesreiser og i andre sammenhenger gjennom årenes løp. I denne sammenheng kan det være verdt å merke seg at somaliere anvender slektskapstermer som bror/søster, fetter/kusine og onkel/tante også om fjerne slektninger.

Respons Somalia: Bosetningene i Mogadishu

Somaliland – altså befolkningsgrupper som primært bor utenfor bosetninger – mottar overføringer fra slektninger i utlandet (FSNAU 2013, s. 13). Dette underbygger ikke bare vurderingen av at det er personer med manglende midler som ender opp i bosetningene, men indikerer også at medlemmer av klanene Digil og Rahanweyn, som utgjør flertallet av beboerne i bosetningene, har mindre ressurser og færre slektninger i utlandet enn medlemmer av de andre store somaliske klanene Darod, Hawiye, Dir og Issak.¹²

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- BRCiS, dvs. Building Resilient Communities in Somalia (2015, 16. desember). *Community baseline - A survey on resilience in South Central Somalia*. [s.l.]: BRCiS. Tilgjengelig fra <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/BRCiS%20BASELINE%20REPORT%20ELD%20%281%29.pdf> [lastet ned 26. september 2016]
- Bryld, E., Kamau, C. & Sinigallia, D. (2013, 31. januar). *Gatekeepers in Mogadishu*. [s.l.]: Somalia Cash Consortium. Tilgjengelig fra <http://www.cashlearning.org/downloads/1376766704.pdf> [lastet ned 26. september 2016]
- Drumtra, J. (2014, desember). *Internal Displacement in Somalia*. Washington D.C.: Brookings Institution. Tilgjengelig fra <http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2014/12/29-idp-humanitarian-reform-reports/brookings-idp-study-somalia-december-2014.pdf> [lastet ned 26. september 2016]
- FSNAU, dvs. Food Security and Nutrition Analysis Unit (2013, 5. juni). *Family Ties: Remittances and Livelihoods Support in Puntland and Somaliland*. Nairobi: FSNAU. Tilgjengelig fra www.fsnau.org/downloads/Remittances-and-Livelihoods-Support-in-Puntland-and-Somaliland.pdf [lastet ned 26. september 2016]
- FSNAU (2015, september). *Assessment of External Remittances in Selected Urban Areas and Among Displaced Populations Across Somalia*. Nairobi: FSNAU. Tilgjengelig fra <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/FSNAU-Assessment-of-Remittance-Flows-in-Selected-Urban-Areas-of-Somalia-October-2015.pdf> [lastet ned 26. september 2016]

¹² Manglende ressurser reduserer også evnen til å migrere til utlandet (Haan & Yaqub 2009, s. 5-6).

Respons Somalia: Bosetningene i Mogadishu

- Haan, A. & Yaqub, S. (2009, juni). *Migration and Poverty: Linkages, Knowledge Gaps and Policy Implications*. Genève: United Nations Research Institute for Social Development. Tilgjengelig fra [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/httpNetITFramePDF?ReadForm&parentunid=82DCDCF510459B36C12575F400474040&parentdoctype=paper&netitpath=80256B3C005BCCF9/\(httpAuxPages\)/82DCDCF510459B36C12575F400474040/\\$file/deHaanYaqub.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/httpNetITFramePDF?ReadForm&parentunid=82DCDCF510459B36C12575F400474040&parentdoctype=paper&netitpath=80256B3C005BCCF9/(httpAuxPages)/82DCDCF510459B36C12575F400474040/$file/deHaanYaqub.pdf) [lastet ned 11. november 2016]
- Helander, B. (1989). *Den somaliske familien*. Oslo: Utlendingsdirektoratet.
Tilgjengelig i Landdatabasen under Somalia, Sosiale og kulturelle forhold.
- OCHA (2004, september). *Guiding principles on internal displacement*. New York: UN. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/43ce1cff2.html> [lastet ned 26. september 2016]
- REACH (2016, 1. mars). *Somalia – Mogadishu IDP Profile, October 2015. Settlement perimeters*. Genève: REACH. Tilgjengelig fra http://www.reachresourcecentre.info/system/files/resource-documents/reach_som_map_mogadishu_reference_map_05nov2015_a0.pdf [lastet ned 27. september 2016]
- UNFPA, dvs. United Nations Population Fund (2014, oktober). *Population estimation survey 2014 for the 18 pre-war regions of Somalia*. Nairobi: UNFPA. Tilgjengelig fra <http://somalia.unfpa.org/sites/ArabStates/files/pub-pdf/Population-Estimation-Survey-of-Somalia-PESS-2013-2014.pdf> [lastet ned 4. oktober 2016]
- UNHCR (2016, april). *Internal Displacement Profiling in Mogadishu*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/original_Mogadishu_Profiling_Report_2016.pdf [lastet ned 4. oktober 2016]
- World Bank (2014). *Fertility rate, total (births per woman)*. Washington D.C.: World Bank. Tilgjengelig fra <http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.TFRT.IN?view=map> [lastet ned 10. november 2016]

Muntlige kilder

- Kilde A, representant for en internasjonal hjelpeorganisasjon, møte i Mogadishu, 20. januar 2016
- Kilde B, representant for en internasjonal hjelpeorganisasjon, møte i Mogadishu, 21. januar 2016
- Kilde C, representant for en lokal hjelpeorganisasjon, møte i Mogadishu, 20. januar 2016
- Kilde D, representant for en internasjonal hjelpeorganisasjon, møte i Nairobi, 18. januar 2016
- Kilde E, lokal ressursperson, møte i Mogadishu, 19. januar 2016
- Kilde F, representant for internasjonal en hjelpeorganisasjon, møte i Mogadishu, 20. januar 2016
- Kilde G, lokal ressursperson, møte i Mogadishu, 21. januar 2016

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.